

- етнографія. – Львів, 1997. – №1. – С.51-52.
5. **Маланюк Є.** До проблеми етнопсихології малоросійства // Народна творчість та етнографія. – Київ, 1997. – №1. – С.41-52.
 6. **Шевченко А.** Трикляте запитання // Народна газета. – Київ, 1997. – №40 (321). – С.2.
 7. **Камінський А.** З історії етнопсихології українства (Комплекс провінційності та його відгомін) // Народна творчість та етнографія. – Київ, 1998. – №1. – С.22-32.
 8. **Єндик Р.** Дмитро Донцов – ідеолог українського націоналізму. – Мюнхен : Українське вид-во, 1955. – 176 с.
 9. **Маланюк Є.** До проблеми етнопсихології малоросійства // Народна творчість та етнографія. – Київ, 1997. – №1. – С. 41-49.
 10. **Москалець В.П.** Психологічне обґрунтування української національної школи. – Львів : Світ, 1994. – 120 с.
 11. **Камінський А.** З історії етнопсихології українства (Комплекс провінційності та його відгомін) // Народна творчість та етнографія. – Київ, 1998. – №1. – С.22-32.
 12. **Грабовський С.** Українська людина та українське буття // Сучасність. – Київ, 1997. – №3. – С.116-146.
 13. **Сирцова О.** Апокрифічна апокаліптика : Філософська ексегеза і текстологія. – К. : КМ Academia ; Пульсари, 2000. – 326 с.
 14. **Вейль С.** Укорінення. Лист до клірика / З фр. – К. : Дух і літера, 1998. – 300 с.
 15. **Гринів О.** Національно-духовне відродження : Історія і сучасні проблеми : Лекції для священників УГКЦ. – Львів: Місіонер, 1995. – 223 с.
 16. **Хрущ О.** Український характер : Історико-культурні та геополітичні умови його формування // Збірник наукових праць: Філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ : Прикарпат. у-т, 1996. – Ч.1. – С.123-140.
 17. **Хамітов Н.В.** Україна : Національна міфологія та національна ідея // Розбудова держави. – 1994. – Ч. 1. – С. 29-31.
 18. **Розумний Я.** Плід каяття // Літературна Україна. – Київ, 1991. – 25 квіт.
 19. **Войтенко В.** Поточні проблеми малоросійства // Народна газета. – 1996. – №18 (248). – С.5.
 20. **Олексюк В.** До проблем доби обману мудрости : збірка філософічних студій / Вступ Г. Лужницького. – Чикаго : УКАО «Обнова», 1975. – 182 с.
 21. **Михайлик І.** Комплекс малоросійства // Народна творчість та етнографія. – 1997. – №1. – С.50-51.
 22. **Мережковский Дм.** Пушкин // Пушкин в русской философской критике : Конец XIX – первая половина XX вв. / Сост., вступ. ст., библиограф. Р.А. Гальцевой. – М.: Книга, 1990. – С.92-160.

УДК 141:37

К. А. Москаленко

НТУУ «Київський політехнічний інститут»

УНІВЕРСИТЕТ ЯК ЄДИНИЙ ОРГАНІЗМ: ФЕНОМЕН ПОЛІТЕХНІЗМУ ТА ПРИНЦИП КОЛЕКТИВНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Дослідження феномену політехнізму в контексті соціально-теоретичних здобутків минулого в поєднанні із визначенням принципу колективності в освітньому процесі як одного із його фундаментальних принципів в сучасних умовах є дуже актуальним. Інтенсифікація виробництва, а разом з тим і суспільні відносини, що регулюють ріст виробництва, потребують нового типу системи освіти, трансформації процесу виховання та навчання в якісно нову форму. Історичний розвиток теоретичного знання в філософській, соціологічній, педагогічній науках дає нам можливість стверджувати, що політехнізм – це об'єктивна тенденція розвитку освіти. І найбільш актуальною на сьогоднішній день є тенденція колективізації на основі концепції політехнізму для вищої освіти.

Ключові слова: виховання, вища освіта, колективність, навчання, політехнізм, праця, суспільність, трудове виховання, університет.

Исследование феномена политехнизма в контексте социально-теоретических достижений прошлого в сочетании с определением принципа коллективности в образовательном процессе как одного из фундаментальных принципов политехнизма в современных условиях является очень актуальным. Интенсификация производства, а вместе с тем и общественные отношения, регулирующие рост производства, требуют нового типа системы образования, трансформации процесса воспитания и обучения в качественно новую форму. Историческое развитие теоретического знания в философской, социологической, педагогической науках дает нам возможность утверждать, что политехнизм – это объективная тенденция развития образования. И наиболее актуальной на сегодняшний день есть тенденция коллективизации на основе концепции политехнического высшего образования.

Ключевые слова: воспитание, высшее образование, коллективность, обучение, политехнизм, труд, общественность, трудовое воспитание, университет.

Research of polytechnicity phenomenon in the context of social and theoretical achievements of the past combined with the definition of the principle of collectivism in education as one of the principles in modern conditions is very important. Intensification of production, and with it the social relations that govern the growth of production, requiring a new type of education system, transforming the process of education and training in a qualitatively new form. The development of theoretical knowledge in the philosophical, sociological, pedagogical science enables us to assert that polytechnicity – is an objective trend of education. And the most important by far is the tendency of collectivization based on the concept of polytechnicity for higher education. Therefore, the main purpose of the article is to study the idea of polytechnicity and fundamental principle of polytechnic education - collectivity.

Idea of polytechnicity has its origins even from the beginning emergence of collective education. With the development of capitalist relations idea of the combination of physical, intellectual and labor education is growing rapidly, scientists from different parts of Western Europe express the same ideas themselves that era dictate them. Today, in a time of rapid growth and continuous production of social crises, the idea of polytechnicity gaining relevance.

Outstanding domestic Bosenko A. in his work «Educate the educator,» wrote that if the aim is to improve social production, it is necessary to take care of the appropriate improvement of learning of his transfer from the traditional extensive to intensive methods that allow for the transformation of knowledge (and the phenomenon of study) in direct productive force. Bosenko A. believes that the transition to social-collectivist relations in education are hidden enormous reserves accelerating properties to productive forces. If you teach a man to the collective work of a new type, a new discipline, work rules and without compensation – will then be provided with an unprecedented leap in the productive forces. But you need to organize, especially the process of learning is based on the collectivist, a new discipline, education, education.

Keywords: collective, education, higher education, labor, labor training, polytechnicity, sociality, university.

Слово «університет» походить від латинського *universitas*, що означає сукупність, спільність. З самого початку створення такого типу закладів навчання в них передбачало колективну організацію освітнього процесу та, відповідно можливостям історичної епохи, універсальний розвиток, навчання основам усіх існуючих наук. При індустріальному виробництві, в епоху розвитку науки та техніки, університети беруть на себе ще більшу відповідальність за якість навчання у вищому навчальному закладі. Тому навчання в цей період мало ґрунтуватися на засадах передової наукової думки, а педагоги під час освітнього процесу мали використовувати найновіші технології, навчати основам роботи з найскладнішими механізмами та процесами того часу. На сучасному ж етапі розвитку людства ми маємо справу із ще більшими можливостями виробництва та більш складними суспільними процесами, пов'язаними з виробництвом. Тому ідея політехнічної освіти в епоху інноваційних технологій та все більшого росту продуктивних сил є критично актуальною.

Ідея політехнізму в більш-менш сучасному вигляді має свої витоки ще із початку зародження капіталістичних відносин, а елементи зародження цієї ідеї можна знайти ще за часів Античності. Серед вітчизняних вчених становлення ідеї політехнічної освіти розглядали в своїх працях такі дослідники: Л. Акользіна, В. Зубов, Г. Каракашев, М. Колмакова, Ф. Корольов, М. Кузін, О. Кузьмін, С. Литвинов, Р. Лопатніков, Г. Московкіна, В. Нечипорук, З. Равкін, Є. Руднева, Г. Сосновська. Більшість із зазначених вчених дослідження проблеми політехнізму здійснювали з позицій вчення К. Маркса та Ф. Енгельса. Наприклад, у 1964 р. було опубліковано працю Г. Крапа, у якій автор доводив визначальне значення творчості К. Маркса у становленні ідеї політехнізму [8]. Такі радянські вчені, як С. Батишев, І. Клочков, М. Скаткін, С. Шабалов, С. Шаповаленко,

в своїх працях обґрунтовували методологічні основи політехнізму. П. Атутов, Ю. Васильєв, В. Гусєв, Д. Єпштейн, К. Іванович, В. Ледньов, В. Поляков, В. Серіков, П. Ставський, Ю. Тюнніков, А. Шибанов – предметом їх досліджень були структура і зміст політехнічної освіти. Розкриттям науково-методичних аспектів проблеми займалися Н. Буринська, В. Дарханов, М. Жидєлев, І. Зверєв, Ф. Сушкова. Також варто виділити сучасних українських вчених А.М. Бойко та Л.А. Семеновську, які присвячують свої дослідження загальним теоретичним засадам ідеї політехнічної освіти, історичному розвитку ідей політехнізму та проблемам вітчизняного досвіду шкільної політехнічної освіти.

Для того, щоб краще розібратися в сутності ідеї політехнізму, варто згадати історичні витоки цієї ідеї, попередників тих видатних вчених, які вже користувалися напрацюваннями теоретиків та практиків педагогіки в цьому напрямку.

Ще в десятому столітті в роботі «Послання братів чистоти й друзів вірності», яку підготували учасники арабського філософсько-релігійного товариства «Брати чистоти» можна знайти елементи зародження розкриття суспільного й особистісного значення праці. В цій праці зазначається, що для досягнення щастя кожною молодою людиною потрібно в підготовці до майбутньої професійної діяльності поєднувати розумове й естетичне виховання із трудовим [7].

У Західній Європі ідеї виховання, тісно пов'язаного із працею, розвивалися значно повільніше, ніж на Сході. Та розбудова міст, зростання виробництва, розвиток промисловості та науки стали передумовами зародження нових суспільних відносин, що зумовило необхідність перегляду філософських позицій щодо праці та її місця в суспільстві. Ідеї трудового виховання в епоху Відродження знайшли свої вираження в поглядах та практичній діяльності Л. Альберті, М. Пальмієрі, Ф. Рабле. Ремісники й купці того часу відкривали цехові, магістратські й гільдейські школи, де діти навчалися читанню й письму, основам технічних знань, опановували необхідні для певного ремесла вміння та навички [4].

Одним із представників ідеї поєднання навчання трудового виховання можна назвати видатного слов'янського педагога Яна Амоса Коменського. Педагог вважав працю дуже важливою для повноцінного розвитку дітей, а неробство, на думку Коменського, призводить до страшних наслідків в розвитку дітей та молоді. Коменський вважав, що навіть під час ігор діти повинні ознайомлюватися з основними елементами дорослої трудової діяльності: «Початком будь-якого ремесла буде те, якщо діти навчатися тому, що їм притаманно: рубати, колоти, сікти, розташовувати, зв'язувати, розв'язувати, звальювати у купу, розвальювати» [1, с. 90].

Англійський мислитель Дж. Уінстенлі вважав, що розвиток різного роду ремесел важливий не тільки в плані розвитку суспільства загалом, а й для становлення кожної окремої дитини. У своїй праці «Закон свободи» Уінстенлі писав, що зміст освіти необхідно визначати з урахуванням усіх можливих видів діяльності, усіх професій, які існують у світі [1, с. 114]. Англійський філософ Дж. Беллерс також висував ідею поєднання навчання із виробничою працею, причому вважав це основною передумовою вдосконалення суспільства. Філософ вважав, що розподіл праці та вузька спеціалізація не дає можливості нормальному розвитку дітей та повної реалізації здібностей людей. У своїй роботі «Пропозиція про утворення виробничої співпраці всіх корисних ремесел та землеробства...» учений писав: «Хлопчиків та дівчат з чотирьох або п'яти років, крім читання, потрібно учить в'язати, пряти і т.д.; таким чином, дорослішаючи і вступаючи у добу юнацтва, вони можуть стати майстерними ремісниками. Заняття працею, хоча й легкою, вдосконалює їх розум шляхом чуттєвих і наочних прикладів..., тоді як дитячі безхитрісні заняття залишають їх розум без змін... Таким чином, рука, задіяна у праці, приносить користь; розум, що використовується при цьому, мудрішає, а упорядкована воля сприяє доброчинності» [1, с. 125].

Французький філософ та педагог Ж.-Ж. Руссо вважав надзвичайно важливим залучати дітей до трудової діяльності, одним із основних завдань, що включені до освітнього процесу, вважав вивчення ремесел, зокрема, землеробства, яке він вважав єдиним засобом існування людини. У своїй праці «Еміль, або Про виховання» Ж.-Ж. Руссо піддав нищівній критиці безрозсудне життя в неробстві, стверджував, що заняття будь-яким ремеслом за особистим вибором дає можливість реалізації свободи кожної людини в суспільстві. Ще один представник французького просвітництва Д. Дідро у своїй статті «План університету або школи публічного викладання наук для Російського уряду» звертав увагу на органічному взаємозв'язку загальної і професійної освіти, теоретичних знань та практичного досвіду їх застосування кожним учнем чи студентом. [6, с. 286].

Французький вчений А. Лавуазьє у своєму шкільному проекті «Думки про народну освіту» висловив думку про створення у країні системи природничої й технічної освіти. А. Лавуазьє вважав, що вивчення основ виробництва має спиратися на вивчення загальнотехнічних наук [5, с. 39].

Видатний швейцарський педагог Й.Г. Песталоцці також висловлював думки з приводу гармонійного розвитку дітей, що забезпечується єдністю розумового, фізичного і трудового виховання. Вчений вважав, що відсутність трудового виховання приводить до моральної деградації людини. Й.Г. Песталоцці виступав проти формування умінь та навичок, які обмежуються певною професією, оскільки це гальмує розвиток здібностей людини. У своїй праці «Ціль і план виховного закладу для бідних» Й.Г. Песталоцці обґрунтував поняття «освіта для індустрії», завдяки якому розкрив взаємозв'язок загальної та спеціальної освіти. Педагог зазначав: «Істинна освіта для індустрії зовсім не збігається з навчанням ізольованим операціям, що є характерними для фабричної праці. Висока, але не реалізована в житті ідея освіти для індустрії, означає ні що інше, як використання загальної освіти в цілому для спеціальної галузі трудової діяльності. І тільки тоді така освіта буде вважатися дійсно підготовкою до індустрії, коли вона буде виходити із закінченої загальної освіти в тому обсязі, який узагалі вважається необхідним для людства» [1, с. 199-200].

Англійський теоретик та практик педагогіки Р. Оуен у своїх творах говорив, що участь дітей у виробничій праці є об'єктивною необхідністю у зв'язку з розвитком промисловості. Педагог підкреслював важливість поєднання теоретичної освіти та практичної роботи на виробництві для виховного процесу, підкреслював сприятливий вплив трудової діяльності на розвиток дитини. Р. Оуен протягом свого життя неодноразово намагався залучити громадськість до вирішення проблеми навчання та виховання дітей, яка була дуже актуальною того часу. Так він звертався до уряду та приватних осіб з приводу поліпшення умов праці дітей, вимагав звільнити їх від експлуатації та надати всім дітям до 12 років право на здобуття початкової освіти. Французький мислитель Ш. Фур'є у своїх творах піддавав критиці тогочасну систему виховання за те, що така система віддаляла дитину від творчої праці, від нормального розвитку діяльної людини. Фур'є вважав, що виховання дитини потрібно починати із включення до участі у колективній праці, а вже після цього займатися її розумовим вихованням. Так педагог пропонував залучати дітей до трудової діяльності з дво-трирічного віку, наголошуючи на тому, що така система виховання призводить до всебічного розвитку дитини.

Німецький філософ і педагог П. Наторп наголошував на тому, що основне завдання виховання – виховання волі та розвиток характеру – неможливе без активної участі дітей у суспільно корисній трудовій діяльності. Педагог вважав працю основою інтелектуальної, моральної та естетичної освіти. На думку вченого, завдяки спілкуванню на основі спільної праці, діти зможуть не тільки набути трудових умінь та навичок, але й навчатися творчо мислити, з практичної точки зору розуміючи процеси, без яких неможливе суспільне життя. П. Наторп вважав, що таке трудове виховання неможливе без «суспільного виховання» і переконував, що праця – це не лише економічна необхідність, це одна із внутрішніх основ загального виховання.

Одним із основних вчених-розробників концепції політехнізму є К. Маркс. Він писав про те, що дітям для їх гармонійного розвитку необхідна праця: «Ми вважаємо тенденцію сучасної промисловості залучати дітей і підлітків обох статей до участі у великій справі суспільного виробництва прогресивною, здоровою і законною тенденцією, хоча при капіталістичному ладі вона і прийняла потворні форми. При розумному суспільному ладі кожна дитина з 9-річного віку повинна стати продуктивним працівником так само, як і кожна працездатна доросла людина, повинна підкорятися загальному закону природи, а саме: щоб їсти, вона повинна працювати, і працювати не тільки головою, а й руками» [9].

Основні ідеї, які висували вчені періоду становлення та розвитку капіталістичних відносин, свідчать про те, що в суспільстві уже склалися усі передумови для створення нової системи освіти, яка дозволяла б людям розвивати усі свої можливості в повному обсязі. Така система освіти передбачає, в першу чергу, суспільний характер навчання та праці, який можливий лише за умови дійсно колективної організації освіти, колективістського принципу в освітньому процесі. Без цього важливого моменту неможлива жодна концепція, що визначає гармонійний розвиток дитини через єдність всебічного навчання, трудового виховання та забезпечення життя дитини усіма матеріальними та духовними передумовами їх розвитку. Адже індивідуальне виховання в сучасних умовах унеможливує розвиток нормальної людини, людини, яка орієнтується в усіх сферах людської діяльності на найвищому рівні.

Однією із найважливіших проблем освіти в Україні на сьогоднішній день є проблема вищої освіти [11]. Університетська освіта сьогодні – це відхід від універсальності, від загальних принципів вищої освіти. Адже навчання виходить із принципів індивідуального засвоєння знань та контролю над засвоєнням матеріалу кожною окремою особою чисто формальними методами, із принципу вузької спеціалізації та відриву теорії від практики. Ідея політехнізму, яку можна простежити у вченнях усіх видатних мислителів, педагогів минулого, сьогодні забувається або свідомо відкидається. Українські вчені-дослідники проблеми політехнізму Бойко А. М. та

Семеновська Л. А. вважають, що проблеми реалізації політехнічної освіти сьогодні пов'язані із процесами, що відбуваються у суспільстві, з чим неможливо не погодитися. Але до основних чинників, що детермінують антиполітехнізм в нашому суспільстві вчені відносять: різке скорочення державного фінансування, в першу чергу у галузі технічних наук; переорієнтація промисловості на зарубіжні технології; відтік значної частини кваліфікованих фахівців і молоді для праці й навчання закордоном; гуманітаризація змісту професійної освіти; втрата інтересу до проблем політехнічної освіти з боку держави, вчених і викладачів; відсутність нових ідей у галузі політехнічної освіти; скорочення матеріальної бази трудового навчання в загальноосвітніх школах; моральне та фізичне старіння лабораторного обладнання для вивчення основ наук [2]. Та всі ці чинники спираються лише в одну основну проблему – суспільні відносини, які давно мають трансформуватися в нові, такі, що відповідають сучасному рівню продуктивних сил, вимогам науково-технічного прогресу та взагалі відповідають потребам суспільства.

В той час, коли відбувається інтенсифікація науково-технічного прогресу, без нових основ побудови освітнього процесу ніяк не обійтися. Визначний вітчизняний вчений В.А. Босенко у своїй праці «Виховати вихователя» писав: «Якщо ставиться завдання вдосконалення суспільного виробництва, то слід подбати і про відповідне вдосконалення справи навчання техніці, про переведення його з традиційних екстенсивних методів на інтенсивні, що дозволяють забезпечити перетворення знання (і самого феномена навчання) в безпосередню продуктивну силу» [3, с. 122]. Звичайно, цей процес переходу до іншої стратегії навчання, іншої системи формування технічного мислення, до зміни в принципі самого характеру побудови способу оволодіння технікою і включення його в спосіб життєдіяльності людини – цей процес неможливий і без вдосконалення суспільного виробництва, про що й говорить В.А. Босенко. В свою чергу, зміни в суспільному виробництві в наш час залежать від змін, пов'язаних із суспільними відносинами. Тому проблема перетворення знання в безпосередню продуктивну силу «не просто в тому, щоб з вдосконаленням інших елементів продуктивних сил (знарядь праці, техніки, технології) приділити більшу увагу так званому людському чиннику, а в докорінній зміні та зміні підстави в становищі людини в системі виробництва... в якісному перетворенні людини на рівні сутності» [3, с. 123].

Ще К. Маркс наголошував на тому, що із ростом продуктивних сил відбуваються і корінні зміни самого характеру людської праці: «по мірі розвитку великої промисловості творення дійсного багатства стає менш залежним від робочого часу і від кількості затраченої праці, ніж від могутності тих агентів, які приводяться в рух протягом робочого часу і які самі, у свою чергу (їх потужна ефективність), не перебувають ні в якій відповідності з безпосереднім робочим часом, потрібним для їх виробництва» [10, с. 213]. В такому випадку, за Марксом, праця виступає вже як така, при якій людина відноситься до процесу виробництва як його контролер і регулювальник: «Замість того, щоб бути головним агентом виробництва, робітник стає поруч з ним. У цьому перетворенні в якості головної основи виробництва та багатства виступає не безпосередня праця, яка виконується самою людиною, і не час, протягом якого вона працює, а присвоєння її власної загальної продуктивної сили» [10, с. 213].

В.А. Босенко, визначаючи політехнізм найважливішим інтенсифікатором виробництва, підкреслював те, що проблема впровадження та розвитку ідеї політехнічної освіти – це, в першу чергу, соціальна, а не технічна, проблема, яка вирішується суспільними засобами. Тому необхідно наголосити на тому, що суспільність, єдність, колективність в питанні політехнізму є найважливішим, ключовим моментом.

Так, як і продуктивність праці зростає від збільшення частки суспільного моменту в ній, так і продуктивність в розвитку навчання зростає від збільшення частки колективності в формах організації і здійснення навчання. «Але для того, щоб цей закон «працював» в господарстві, у виробництві, – пише В.А. Босенко, – потрібно вчити, навчати колективній, спільній плановій роботі. А для цього, перш за все, слід організувати такий же характер праці, на такій же основі в самому навчальному закладі. Причому здійснювати це у дії, практично в самому способі життєдіяльності навчального закладу, з тим, щоб індивід формувався як фахівець саме в таких умовах і навчився потім формувати, відтворювати такий же спосіб праці після навчання, на виробництві» [3, с. 143].

Процес навчання та виховання в такому випадку потрібно будувати на зовсім нових засадах, на засадах відповідальності кожного перед колективом, перед університетом, перед самою наукою та розвитком виробництва і суспільства взагалі, а не лише перед собою та викладачем. Навчання слід будувати не за типом споживання знань кожним індивідом поодиночці у формі просвіти, а як творення та розвиток організації певного типу колективності в трудовому процесі. Знання кожного учня, доведені до вміння (а тому і розуміння – тобто розуму), є надбанням цього колективу, що навчається. А цей колектив нерозривно пов'язаний із суспільством, його

потребами і планами. Відповідно, оцінка якості рівня навчання кожної окремої людини повинна бути оцінкою не його пам'яті, не присвоєного ним особисто знання і схованого в його голові, як скарб, а характеристикою якості та результативності його дій в системі продуктивної колективної роботи, що має найвищу соціальну значущість. «І звітує за рівень навчання не просто кожен сам за себе, а кожен за спільну справу всіх, за її результативність у всіх ланках, за результативність всіх і кожного в цій спільній справі (у тому числі і за роботу його вчителів у цьому спільному ділі і справі навчання). І, нарешті, звітує не перед персоною екзаменатора, а іспитів на відповідність вимогам даного рівня розвиненості способу виробництва» (В.А. Босенко) [3, с. 185].

В.А. Босенко наголошував на том, що створення нових колективних форм навчання та праці – це найшляхетніша справа. А в такому переході до суспільно-колективістських відносин в освітньому процесі приховані колосальні резерви прискорюючи властивостей для продуктивних сил: «Навчимо ми людину колективній роботі нового типу, нової дисципліни, праці без норми і винагороди – і ми забезпечимо небачений стрибок в продуктивних силах. Але для цього нам потрібно організувати (реорганізувати) перш за все, сам процес навчання саме на такій основі (колективістської та нової дисципліни) навчання, виховання і організації нового колективізму і нової дисципліни праці та нових відносин» [3, с. 185].

Сьогодні освітній процес в університеті побудований за таким принципом, що суперечить універсальному розвитку особистості, суперечить тим фундаментальним засадам навчання та виховання, за які боролися видатні вчені минулого. Єдність, яка необхідна для дійсно якісної всебічної освіти та підготовки до професійного життя людини, зараз в університетах присутня тільки в формі зовнішньої, формальної, відносної – тобто псевдо єдності. Варто зазначити, що єдність як принцип університетської освіти потрібно розуміти не тільки як єдину систему освіти, а і як суспільність взагалі, як дійсно людську форму життєдіяльності людей, які включені в навчальний та виховний процес. Саме завдяки такій «внутрішній, генетичній, живій єдності» єдиний живий організм – університет – не зміг би ділитися на частини або ж втратити жодного із необхідних йому частин. Адже, як вірно зазначав Г. Гегель, живий організм не має частин, частини має труп. А єдиний університет має в собі моменти, які витупають як «ціле цілого, в якому інтегровано весь організм як єдність різноманітного» [3, с. 141].

Тому сучасна вища освіта потребує корінних змін, потребує руху в сторону впровадження напрацювань прогресивної науки. Університет має стати єдиним організмом, в якому усі «органи» працюють не тільки злагоджено та у гармонії, а й взагалі, кожен «орган» виражає саму суть освітнього процесу, саму суть людської дійсно теоретичної діяльності. Робота такого університету та кожного студента, викладача та всіх задіяних механізмів, технологій в цій роботі, буде визначатися колективними, загальнолюдськими напрацюваннями, а тому така робота буде найбільш ефективною, продуктивною та прогресивною. І надати таку можливість університетам може саме перехід від індивідуальної, обмеженої вузькопрофільної системи освіти до суспільної політехнічної освіти.

«Саме політехнізм є тією ланкою, через яку можна витягти весь ланцюг пов'язаних між собою заходів інтенсифікованого навчання. На нього вся увага і надії», - говорить В.А. Босенко. І в сучасних умовах, коли навчання, освіта та майбутнє життя кожної людини (і, що дуже важливо сьогодні, – всього людства) дуже тісно пов'язані між собою, ми не можемо не звертати уваги на напрацювання видатних вчених, так само як і не можемо не звертати уваги на суспільні процеси, які доводять правомірність та ґрунтовність теоретичних і практичних напрацювань минулих поколінь.

Бібліографічні посилання:

1. Антология педагогической мысли : в 3 т. / [сост. К. И. Салимова, Г. Б. Корнетов]. – М.: Высш. шк., 1988. – Т. 1: Прогрессивная зарубежная педагогическая мысль о трудовом воспитании и профессиональной подготовке. – 447 с.
2. **Бойко А. М.** Практичні засади реалізації ідеї політехнізму. Трудова діяльність у контексті реалізації ідеї політехнізму в шкільній освіті. [Електронний ресурс] / А.М. Бойко, Л.А. Семеновська. – Режим доступу: <http://politehnizm.ho.ua/praktik.html>
3. **Босенко В.** Воспитать воспитателя. Заметки по философским вопросам педагогики и педагогическим проблемам философии. / В. Босенко. – К.: Всеукраинский Союз рабочих, 2004. – 352 с.
4. **Год Б.В.** Виховання в епоху європейського Відродження (середина XIV – початок XVII століття) / Год Б. В. – Полтава : АСМІ, 2004. – 464 с.
5. **Дідух В.О.** Педагогічні ідеї Великої французької революції [Електронний ресурс] / В.О. Дідух // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Педагогічні

- науки. – 2010. – Режим доступу: <http://lib.znate.ru/docs/index-113517.html?page=39>
6. **Дидро Д.** План университета или школы публичного преподавания всех наук для российского правительства / Д. Дидро. Собрание сочинений в 10 т. / [пер., прим. и введ. очерки П. И. Люблинского, ред. и вступ. статья А. И. Молок]. – М.: Худож. лит., 1947. – Т. 10: Russia. Произведения, относящиеся к России. – 1947. – С. 286-295.
 7. Избранные произведения мыслителей стран Ближнего и Среднего Востока IX – XIV вв. / [сост.: С. Н. Григорян, А. В. Сагадеев]. – М.: Государственное социально-экономическое издательство, 1961. – 622 с.
 8. **Крапп Г.** Маркс и Энгельс о соединении обучения с производительным трудом и политехническом образовании / Крапп Г. – М.: Просвещение, 1964. – 253 с.
 9. **Маркс К.,** Энгельс Ф. Твори. / К. Маркс. Т. 3. – 2-ге вид. – Київ: Держполітвидав, 1959. – 603 с.
 10. **Маркс К.,** Энгельс Ф. Собрание починений / Маркс К. Т.46. Часть II. Экономические рукописи 1857 – 1859 годов (Первоначальный вариант «Капитала»). Часть первая. – М.: Издательство политической литературы, 1968. – 587с.
 11. **Ходаков В. Е.** Высшее образование в Украине: взгляд со стороны и изнутри: монография / В.Е. Ходаков. – Херсон: Олди-плюс, 2001. – 214 с.

УДК: 141.7:316.334.2:37

А. Л. Гладій

Університет імені Адама Міцкевича у Познані (Польща)

ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ ГЛОБАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Розглянутий філософський аспект постановня та розвитку глобальної інформаційної економіки та її розвиток на сучасному етапі; підгрунття функціонування глобальної інформаційної економіки та інформаційного суспільства та їхні основні елементи – дані, як основне ядро, інформацію, як перероблені дані, знання, як універсальна інформація, інформаціонізм, як система соціально-економічних відносин та економіка знань, як вища форма розвитку інформаціонізму. Пояснено поняття інформаціонізму; окреслено шляхи постановня глобального інформаційного суспільства, шляхи його розвитку та можливі перешкоди до постановня, такі як етнічні відмінності народів; розглянута роль людських почуттів у виробничому процесі глобальної інформаційної економіки.

Ключові слова: інформація, інформаційне суспільство, економіка знань, інформаціонізм.

Рассмотрен философский аспект возникновения и развития глобальной информационной экономики и ее развитие на современном этапе; основы функционирования глобальной информационной экономики и информационного общества и их основные элементы – данные, как основное ядро, информацию, как переработанные данные, знания, как универсальная информация, информациизм, как система социально-экономических отношений и экономика знаний, как высшая форма развития информациизма. Объяснено понятие информациизма; охарактеризованы пути возникновения глобального информационного общества, пути его развития и возможные препятствия к возникновению, такие как этнические особенности народов; рассмотрена роль человеческих чувств в производственном процессе глобальной информационной экономики.

Ключевые слова: информация, информационное общество, экономика знаний, информациизм.

The author of the article considers especially philosophical foundations of economic rise and the formation, developmental options and possible future of the global knowledge-based economy. The described chain of events (from simple data to transform the global knowledge-based economy during the process of intellectual activity within the information networks). The basis of philosophical and economic ideas were taken the investigations of the sociologist Manuel Castells, the scientist and economist Lucas Puslecki and Eva Illouz. These scientists worked in the discourse of the modern economic theory. The article takes a subject the author is interested in and crystallizes them in philosophy of the knowledge economy.

The main ideas of the articles author are data, information, knowledge, informationism, knowledge-